

วัฒนธรรมวิชาการของบุคลากรคณะครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์ ในสถาบันอุดมศึกษา

จินตนา ณ สงขลา¹ ดวงเดือน เทศวานิช² อัครา เอิบสุขสิริ³ และ สุวรรณ มาศเมฆ⁴

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการดำเนินการตามวัฒนธรรมวิชาการ ปัจจัยสนับสนุนให้เกิดวัฒนธรรมวิชาการที่พึงประสงค์ของบุคลากรคณะครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษา และหาแนวทางปรับปรุงและพัฒนาวัฒนธรรมวิชาการของบุคลากรวิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ประชากร ประกอบด้วยผู้บริหารและอาจารย์ 3,967 คน เจ้าหน้าที่คณะ 1,634 คน นักศึกษา 88,302 คน จากบุคลากรมหาวิทยาลัย 58 แห่ง กลุ่มตัวอย่างได้มาจากการสุ่มอย่างง่าย โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามหลักของยามานะ ประกอบด้วยผู้บริหารคณะครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์ 42 คน อาจารย์ 386 คน เจ้าหน้าที่คณะ 70 คน และนักศึกษา 873 คน การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามใช้สถิติ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำเสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบความเรียง ส่วนการสัมภาษณ์ และการสนทนากลุ่มเป็นการบรรยายสรุปเป็นความเรียง

ผลการวิจัยพบว่า

1. วัฒนธรรมวิชาการของบุคลากรคณะครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการบริการวิชาการ ด้านการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ด้านการพัฒนาอาจารย์ ด้านวิถีชีวิตของอาจารย์ ส่วนด้านการวิจัย อยู่ในระดับปานกลาง สำหรับนักศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาารายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมาก 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านการบริการวิชาการ ด้านการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ด้านวิถีชีวิตของนักศึกษา ส่วนด้านการวิจัยและด้านการพัฒนานักศึกษา อยู่ในระดับปานกลาง
2. ปัจจัยสนับสนุนให้เกิดวัฒนธรรมวิชาการที่พึงประสงค์ของบุคลากรคณะครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษา ได้แก่ นโยบายจากภายนอก กฎหมาย เกณฑ์มาตรฐาน ระบบการติดตาม

¹ รองศาสตราจารย์ วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

* E-mail : Jintana_na@yahoo.com

² รองศาสตราจารย์ ข้าราชการบำนาญ วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

³ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ข้าราชการบำนาญ วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

⁴ อาจารย์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

และประเมินผล กลไกการบริหารจัดการภายในองค์กร ประวัติความเป็นมาและชื่อเสียงขององค์กร การให้การสนับสนุนการวิจัย แบบแผนการจัดการเรียนการสอน การบูรณาการการจัดการเรียนการสอนเข้ากับการวิจัย การบริการวิชาการ และการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม การเข้าใจและเข้าถึงวัฒนธรรมวิชาการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

3. แนวทางปรับปรุงและพัฒนาวัฒนธรรมวิชาการของบุคลากรวิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ได้แก่ พัฒนาแนวทางการจัดการเรียนการสอนโดยมุ่งผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้วยการให้ความสำคัญแก่กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและเทคโนโลยีสนับสนุนการเรียนรู้ พัฒนากลไกการจัดการโดยการวางแผน ยุทธศาสตร์และการดำเนินงานตามแผน การกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานที่ชัดเจนตามแบบอย่างที่เหมาะสมความสำเร็จ

คำสำคัญ : วัฒนธรรมวิชาการ คณะครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์

Academic Culture of the Staff at Faculty of Education in Higher Education Institutions

Jintana Na Songkhla ^{1*} Duangdueen Teswanich ²

Achara Erbsuksiri ³ and Suwan Masmek ⁴

Abstract

This research investigated to operate academic culture and factors supporting academic culture of the staff at faculty of education in higher education institutions in order to search for authentic method to improve academic culture of the staff at all faculties of education and College of Teacher Education of Phranakorn Rajabhat University, in particular. The population composed personnel from 58 universities of 3,967 administrators and academic staff, 1,634 supporting staff, and 88,302 students. The sample derived from simple random sampling by defining sample size related to Yamane principle, consisted of 42 administrators, 386 academic staff 70 supporting staff and 873 students. The instruments were a set of questionnaires, in-depth interviews and group discussions. Two sets of 5-scale questionnaires covered 5 aspects and other two sets of questions for in-depth interview were constructed by the researchers and evaluated for content validity by five experts. Descriptive statistics namely percentage, mean, and standard deviation were employed to analyze and describe the data while content analysis was used to analyze and synthesize the answers from in-depth interviews.

The quantitative results were as follows:

1. The overall aspects of academic culture of the academic staff were high, whereas 5 aspects (teaching and learning, academic service, cultural support, personnel development, and academic staff's way of life) were high and the aspect to research was average.

The overall aspects on academic culture of the students were high, whereas 4 aspects i.e.

^{1*} Associate Professor College of Teacher Education Phranakhon Rajabhat University

* E-mail : Jintana_na@yahoo.com

² Associate Professor, A retired office College of Teacher Education, Phranakhon Rajabhat University

³ Assistant Professor, A retired office College of Teacher Education, Phranakhon Rajabhat University

⁴ Lecturer Management Science of Phranakhon Rajabhat University

teaching and learning, academic service, cultural dissemination, and students' way of life were higher and other two aspects i.e. research, and student development were average.

2. The qualitative results on factors affecting desirable academic culture were as external policies, laws, standard criteria, and monitoring and evaluating systems, mechanisms for organization management, history and reputation, research support techniques, teaching and learning styles, integration of teaching and learning with research, academic service and cultural dissemination, and understanding of academic culture of the stakeholders.

3. This research proposal guidelines for academic culture development for personnel of the college of Teacher Education as follows: Student – centred instruction should be developed, Curriculum development, instructional technology should be put in to emphasis through a strategic plan and implementation. A road map should be made.

Keywords: Academic culture, Faculty of Education

บทนำ

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) (2552) ได้จัดทำมาตรฐานการอุดมศึกษา ประกอบด้วยมาตรฐาน 3 ด้าน 12 ตัวบ่งชี้ โดยมาตรฐานที่ 2 เป็นด้านการบริหารจัดการอุดมศึกษา สถาบันอุดมศึกษาจะต้องดำเนินงานตามพันธกิจของการอุดมศึกษาทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ การสอน วิจัย บริการวิชาการ และทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรมอย่างมีคุณภาพ นอกจากนี้ พระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 ยังได้กำหนดบทบาทหน้าที่ของมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครให้เป็นมหาวิทยาลัยเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นที่เสริมสร้างพลังปัญญาของแผ่นดิน ฟื้นฟูพลังการเรียนรู้ เชิดชูภูมิปัญญาท้องถิ่น สร้างสรรค์ศิลปวิทยาเพื่อความเจริญก้าวหน้าอย่างมั่นคงและยั่งยืนของปวงชน

วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร เป็นหน่วยงานระดับคณะมีภารกิจที่สำคัญ ได้แก่ ผลิตบัณฑิตทางการศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานวิชาชีพ ตอบสนองความต้องการ ของประเทศและท้องถิ่น โดยมียุทธศาสตร์ที่สำคัญ ได้แก่ การศึกษา วิจัย พัฒนารูปแบบการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน สร้างนวัตกรรมและองค์ความรู้ในการผลิตครูและบุคลากรทาง การศึกษาให้บรรลุเป้าประสงค์ (วิทยาลัยการฝึกหัดครู, 2553)

วัฒนธรรมวิชาการหรือแบบแผนการดำเนินงานของสถานศึกษา เป็นผลมาจากความเชื่อ เจตคติ ค่านิยม และวิถีชีวิตของบุคลากร ซึ่งก่อให้เกิดบรรยากาศที่เอื้อต่องานวิชาการ สะท้อนออกมาในรูปการดำเนินงานทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับงานวิชาการ

ได้แก่ การบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล การบริการวิชาการ การเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม และการพัฒนาท้องถิ่น การพัฒนาวัฒนธรรมวิชาการเป็นการกระตุ้นให้สถานศึกษาและบุคลากรสามารถดำเนินงานวิชาการได้อย่างมีคุณภาพ จึงจำเป็นต้องหาแนวทางในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาวัฒนธรรมวิชาการให้เหมาะสมต่อการพัฒนางานวิชาการให้มากที่สุด เพื่อให้บรรยากาศทางวิชาการเอื้อต่อการคิดค้น แสวงหาและพัฒนาองค์ความรู้ใหม่ อันจะเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนางานวิชาการให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและความเป็นเลิศทางวิชาการ วัฒนธรรมวิชาการเป็นสิ่งสำคัญที่สถาบันการศึกษาต้องพัฒนาให้ดีขึ้น โดยการพัฒนาหรือปรับเปลี่ยนให้เหมาะสม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทั้งนี้สภาพการณ์วัฒนธรรมวิชาการที่เป็นจุดอ่อนและอุปสรรคต่อการพัฒนาประกอบด้วย ภาวะผู้นำของผู้บริหารและทีมบริหาร วัฒนธรรมองค์กร ฐานข้อมูลและระบบสารสนเทศ การพัฒนาบุคลากร การจัดการเรียนการสอน การพัฒนานักศึกษา การวิจัย การบริการวิชาการ การทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม และการประกันคุณภาพ (เยาวลักษณ์ มหาสิทธิวัฒน์ และปณณธร ชัชวรัตน์, 2550)

วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร มีผลการประเมินอยู่ในระดับดี 5 มาตรฐาน มาตรฐานด้านคุณภาพบัณฑิต อยู่ในระดับพอใช้ ส่วนมาตรฐานด้านการทำนุบำรุงศิลปะและวัฒนธรรม อยู่ในระดับควรปรับปรุง (วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร, 2553) คณะ

ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญและบทบาทของวัฒนธรรมวิชาการที่มีผลต่อการพัฒนาองค์กรวิชาการ จึงได้ศึกษาวัฒนธรรมวิชาการของบุคลากรคณะครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษา เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาวัฒนธรรมวิชาการของวิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาวัฒนธรรมวิชาการของบุคลากรคณะครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษาและวิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
2. เพื่อศึกษาปัจจัยสนับสนุนให้เกิดวัฒนธรรมวิชาการที่พึงประสงค์ของคณะครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษา และวิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร
3. เพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาวัฒนธรรมวิชาการของบุคลากรวิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

กรอบแนวคิดการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1. วัฒนธรรมวิชาการของบุคลากรคณะครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์
2. ระดับความคิดเห็นของบุคลากรและนักศึกษาในด้านการจัดการเรียนการสอน การวิจัย การบริการวิชาการ การส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม การพัฒนาบุคลากรและนักศึกษา และวิถีชีวิต

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร อาจารย์ เจ้าหน้าที่ และนักศึกษาในคณะครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์ของสถาบันอุดมศึกษาของรัฐและในกำกับของรัฐในแต่ละภูมิภาค จำนวน 58 แห่ง ประกอบด้วย อาจารย์จำนวน 3,967 คน เจ้าหน้าที่ จำนวน 1,634 คน นักศึกษา จำนวน 88,302 คน (สำนักนโยบายและแผนอุดมศึกษา. 2552)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่

1. คณะผู้วิจัยได้สุ่มกลุ่มตัวอย่างจากประชากรที่เป็นสถาบันอุดมศึกษาซึ่งมีคณะครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์ใน 7 ภูมิภาค ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคอีสาน ภาคตะวันตก ภาคตะวันออก ภาคกลาง ภาคใต้ และกรุงเทพมหานคร จำนวน 14 แห่ง ซึ่งในแต่ละภูมิภาคประกอบด้วยมหาวิทยาลัยราชภัฏ 1 แห่งและมหาวิทยาลัยของรัฐที่เคยสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย 1 แห่ง โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายด้วยการจับสลาก การสุ่มกลุ่มตัวอย่างใช้หลักของยามาเน (Taro Yamane, 1973)

2. กำหนดกลุ่มตัวอย่างเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย

2.1 ผู้บริหารคณะ มหาวิทยาลัยละ 3 คน ได้แก่ คณบดี รองคณบดี หัวหน้าภาควิชา/ประธานสาขาวิชา สำหรับเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ รวม 42 คน

2.2 เจ้าหน้าที่ประจำสำนักงานคณบดีมหาวิทยาลัยละ 5 คน จากทั้งหมด 14 มหาวิทยาลัย สำหรับเก็บข้อมูลด้วย การสนทนากลุ่ม รวม 70 คน

2.3 อาจารย์ และนักศึกษา สำหรับเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม กำหนดกลุ่มตัวอย่างจากประชากรที่เป็นอาจารย์และนักศึกษาของคณะครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์ จำนวน 14 แห่ง โดยใช้หลักการสุ่มกลุ่มตัวอย่างของยามาเน่ (Taro Yamane. 1973) ด้วยระดับความเชื่อมั่นที่ .05 ได้กลุ่มตัวอย่างที่เป็นอาจารย์จำนวน 364 คน จากประชากรจำนวน 3,967 คน และนักศึกษาจำนวน 383 คน จากประชากรจำนวน 88,302 คน

เครื่องมือที่ใช้

1. แบบสอบถาม จำนวน 2 ชุด สำหรับอาจารย์และนักศึกษา
2. แบบสัมภาษณ์ จำนวน 1 ชุด สำหรับผู้บริหารคณะ
3. แบบสนทนากลุ่มจำนวน 1 ชุด สำหรับเจ้าหน้าที่

เครื่องมือทั้ง 3 ชนิด ได้ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และดัชนีความสอดคล้อง (IOC) จากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. คณะผู้วิจัยทั้ง 4 คน ได้แบ่งหน้าที่ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ในช่วงเช้าทำการสัมภาษณ์ผู้บริหารคณะ 3 คน และสนทนากลุ่ม 1 คน ในช่วงบ่ายใช้แบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลจากอาจารย์และนักศึกษา
2. เก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ผู้บริหารคณะครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์จากมหาวิทยาลัยที่

เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้ง 14 แห่ง แห่งละ 3 คน

3. เก็บข้อมูลจากการสนทนากลุ่มเจ้าหน้าที่คณะครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์จากมหาวิทยาลัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่างทั้ง 14 แห่ง แห่งละ 5 คน

4. เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากอาจารย์และนักศึกษาคณะครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์ของมหาวิทยาลัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่างตามกำหนดการ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

2. กำหนดช่วงของค่าเฉลี่ยเพื่อแปลผลตามเกณฑ์ของเบส และคาร์น (Best and Kahn, 1981:179 -187) เป็น 5 ช่วงได้แก่

4.50 – 5.00 หมายความว่า ความคิดเห็นอยู่ในระดับ มากที่สุด

3.50 – 4.49 หมายความว่า ความคิดเห็นอยู่ในระดับ มาก

2.50 – 3.49 หมายความว่า ความคิดเห็นอยู่ในระดับ ปานกลาง

1.50 – 2.49 หมายความว่า ความคิดเห็นอยู่ในระดับ น้อย

1.00 – 1.49 หมายความว่า ความคิดเห็นอยู่ในระดับ น้อยที่สุด

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามนำเสนอข้อมูลในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

4. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่ม นำเสนอในรูปแบบการบรรยาย

สรุปเป็นความเรียง

5. สังเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาปัจจัยสนับสนุนแนวทางปรับปรุง และ พัฒนาวัฒนธรรมวิชาการของคณะครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์ และวิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

ผลการวิจัย

1. วัฒนธรรมวิชาการของบุคลากรคณะครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษาดังแสดงในตารางที่ 1 – 5

ตารางที่ 1 การดำเนินงานตามวัฒนธรรมวิชาการของอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏ และมหาวิทยาลัย รวม 14 แห่ง

รายการ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. ด้านการจัดการเรียนการสอน	3.77	0.48	มาก
2. ด้านการวิจัย	3.20	0.72	ปานกลาง
3. ด้านการบริการวิชาการ	3.67	0.67	มาก
4. ด้านการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม	3.57	0.70	มาก
5. ด้านการพัฒนาอาจารย์	3.53	0.71	มาก
6. ด้านวิถีชีวิตของอาจารย์	3.55	0.63	มาก
รวม	3.55	0.53	มาก

จากตารางที่ 1 การดำเนินงานตามวัฒนธรรมวิชาการของอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏและมหาวิทยาลัยอื่นๆ รวม 14 แห่ง ในภาพรวมทุกด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.55$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 5 ด้าน เรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X} = 3.77$) ด้านการบริการวิชาการ ($\bar{X} = 3.67$) ด้านการ

ส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ($\bar{X} = 3.57$) ด้านวิถีชีวิตของอาจารย์ ($\bar{X} = 3.55$) และด้านการพัฒนาอาจารย์ ($\bar{X} = 3.53$) ส่วนด้านการวิจัยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.20$)

ตารางที่ 2 การดำเนินงานตามวัฒนธรรมวิชาการของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ และมหาวิทยาลัยอื่นๆ รวม 14 แห่ง

รายการ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. ด้านการจัดการเรียนการสอน	3.67	0.47	มาก
2. ด้านการวิจัย	3.42	0.66	ปานกลาง
3. ด้านการบริการวิชาการ	3.50	0.60	มาก
4. ด้านการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม	3.50	0.65	มาก
5. ด้านการพัฒนานักศึกษา	3.46	0.65	ปานกลาง
6. ด้านวิถีชีวิตของนักศึกษา	3.74	0.51	มาก
รวม	3.59	0.47	มาก

จากตารางที่ 2 การดำเนินงานตามวัฒนธรรมวิชาการของนักศึกษามหาวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยราชภัฏ รวม 14 แห่ง ในภาพรวมทุกด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 4 ด้านตามลำดับ ได้แก่ ด้านวิถีชีวิตของนักศึกษา ($\bar{X} = 3.74$) ด้านการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X} = 3.67$) ด้านการบริการวิชาการ ($\bar{X} = 3.50$) และด้านการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ($\bar{X} = 3.50$) อยู่ในระดับปานกลาง 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนานักศึกษา ($\bar{X} = 3.46$) และด้านการวิจัย ($\bar{X} = 3.42$)

ตารางที่ 3 การดำเนินงานตามวัฒนธรรม วิชาการรวมทุกด้าน (อาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏ 7 แห่ง)

รายการ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. ด้านการจัดการเรียนการสอน	3.69	0.52	มาก
2. ด้านการวิจัย	3.01	0.78	ปานกลาง
3. ด้านการบริการวิชาการ	3.48	0.73	ปานกลาง
4. ด้านการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม	3.57	0.76	มาก
5. ด้านการพัฒนานักศึกษา	3.43	0.77	ปานกลาง
6. ด้านวิถีชีวิตของนักศึกษา	3.54	0.64	มาก
รวม	3.46	0.56	ปานกลาง

จากตารางที่ 3 การดำเนินงานตามวัฒนธรรม
วิชาการของอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏ 7 แห่ง ใน
ภาพรวมทุกด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.46$)
เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมาก 3 ด้าน
เรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการจัดการเรียน
การสอน ($\bar{X} = 3.69$) ด้านการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม
($\bar{X} = 3.57$) และด้านวิถีชีวิตของอาจารย์ ($\bar{X} = 3.54$)
อยู่ในระดับปานกลาง 3 ด้าน เรียงจากมากไปน้อย
ได้แก่ ด้านการบริการวิชาการ ($\bar{X} = 3.48$) ด้านการพัฒนา
อาจารย์ ($\bar{X} = 3.43$) และด้านการวิจัย ($\bar{X} = 3.01$)

ตารางที่ 4 การดำเนินงานตามวัฒนธรรม วิชาการรวมทุกด้าน (อาจารย์มหาวิทยาลัย 7 แห่ง)

รายการ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
1. ด้านการจัดการเรียนการสอน	3.83	0.45	มาก
2. ด้านการวิจัย	3.37	0.63	ปานกลาง
3. ด้านการบริการวิชาการ	3.82	0.57	มาก
4. ด้านการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม	3.58	0.65	มาก
5. ด้านการพัฒนานักศึกษา	3.61	0.65	มาก
6. ด้านวิถีชีวิตของนักศึกษา	3.57	0.62	มาก
รวม	3.64	0.49	มาก

จากตารางที่ 4 การดำเนินงานตาม
วัฒนธรรมวิชาการของอาจารย์มหาวิทยาลัย 7 แห่ง
ในภาพรวมทุกด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.64$)
เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับมาก เรียง
จากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนการสอน
($\bar{X} = 3.83$) ด้านการบริการวิชาการ ($\bar{X} = 3.82$)
ด้านการพัฒนาอาจารย์ ($\bar{X} = 3.61$) ด้านการส่งเสริม
ศิลปวัฒนธรรม ($\bar{X} = 3.58$) และด้านวิถีชีวิตของ
อาจารย์ ($\bar{X} = 3.57$) อยู่ในระดับปานกลาง 1 ด้าน
ได้แก่ ด้านการวิจัย ($\bar{X} = 3.37$)

ตารางที่ 5 การดำเนินงานตามวัฒนธรรม วิชาการของอาจารย์และนักศึกษา วิทยาลัยการ ฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

รายการ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
อาจารย์			
1. ด้านการจัดการเรียนการสอน	3.48	0.49	ปานกลาง
2. ด้านการวิจัย	2.28	0.66	น้อย
3. ด้านการบริการวิชาการ	2.98	0.72	ปานกลาง
4. ด้านการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม	3.13	0.67	ปานกลาง
5. ด้านการพัฒนาอาจารย์	2.76	0.63	ปานกลาง
6. ด้านวิถีชีวิตของอาจารย์	3.09	0.53	ปานกลาง
รวม	2.97	0.43	ปานกลาง
นักศึกษา			
1. ด้านการจัดการเรียนการสอน	3.60	0.46	มาก
2. ด้านการวิจัย	3.58	0.61	มาก
3. ด้านการบริการวิชาการ	3.19	0.62	ปานกลาง
4. ด้านการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม	3.32	0.69	ปานกลาง
5. ด้านการพัฒนานักศึกษา	3.31	0.64	ปานกลาง
6. ด้านวิถีชีวิตของนักศึกษา	3.60	0.49	มาก
รวม	3.46	0.45	ปานกลาง

จากตารางที่ 5 การดำเนินงานตามวัฒนธรรมวิชาการของอาจารย์วิทยาลัยการฝึกหัดครูมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ในภาพรวมทุกด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.97$) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า อยู่ในระดับปานกลาง 5 ด้าน ตามลำดับ ได้แก่ ด้านการจัด การเรียนการสอน ($\bar{X} = 3.48$) ด้านการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ($\bar{X} = 3.13$) ด้านวิถีชีวิตของอาจารย์ ($\bar{X} = 3.09$) ด้านการบริการวิชาการ ($\bar{X} = 2.98$) และด้านการพัฒนาอาจารย์ ($\bar{X} = 2.76$) ส่วนด้านการวิจัยอยู่ในระดับน้อย ($\bar{X} = 2.28$)

สำหรับการดำเนินงานตามวัฒนธรรมวิชาการของนักศึกษาวิทยาลัยการฝึกหัดครูมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร ในภาพรวมทุกด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.46$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมาก 3 ด้านตามลำดับ ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนการสอน ($\bar{X} = 3.60$) ด้านวิถีชีวิตของนักศึกษา ($\bar{X} = 3.60$) และด้านการวิจัย ($\bar{X} = 3.58$) อยู่ในระดับปานกลาง 3 ด้านตามลำดับ ได้แก่ ด้านการส่งเสริมศิลปวัฒนธรรม ($\bar{X} = 3.32$) ด้านการพัฒนาการศึกษา ($\bar{X} = 3.31$) และด้านการบริการวิชาการ ($\bar{X} = 3.19$)

2. ปัจจัยสนับสนุนให้เกิดวัฒนธรรมวิชาการที่พึงประสงค์ของบุคลากรคณะครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์ในสถาบันอุดมศึกษา มีดังนี้

2.1 นโยบายจากภายนอก กฎหมาย เกณฑ์มาตรฐาน ระบบการติดตามและประเมินผล

2.2 กลไกการบริหารจัดการภายในองค์กร

2.3 ประวัติความเป็นมาและชื่อเสียง

ขององค์กร

2.4 การให้การสนับสนุนการวิจัย

2.5 แบบแผนการจัดการเรียนการสอน

2.6 การบูรณาการการจัดการเรียนการสอนเข้ากับการวิจัย การบริการวิชาการ และการเผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม

2.7 การเข้าใจและเข้าถึงวัฒนธรรมวิชาการของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

3. แนวทางปรับปรุงและพัฒนาวัฒนธรรมวิชาการของบุคลากรวิทยาลัยการฝึกหัดครูมหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร

3.1 พัฒนาแนวทางการจัดการเรียนการสอนโดยมุ่งผู้เรียนเป็นสำคัญ ด้วยการให้ความสำคัญแก่กระบวนการพัฒนาหลักสูตรและเทคโนโลยีสนับสนุนการเรียนรู้

3.2 พัฒนากลไกการจัดการโดย

3.2.1 การวางแผนยุทธศาสตร์และการดำเนินงานตามแผน

3.2.2 การกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานที่ชัดเจนตามแบบอย่างประสบความสำเร็จ

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามความคิดเห็นของอาจารย์คณะครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์ ในสถาบันอุดมศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 14 แห่ง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.55$) โดยความคิดเห็นของอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏ 7 แห่งในภาพรวมทุกด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.46$)

ส่วนอาจารย์มหาวิทยาลัยที่เคยสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย 7 แห่ง ในภาพรวมทุกด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.64$) ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของอาจารย์มหาวิทยาลัยที่เคยสังกัดทบวงมหาวิทยาลัยสูงกว่าอาจารย์มหาวิทยาลัยราชภัฏในเกือบทุกด้าน แม้ว่าจะอยู่ในระดับเดียวกัน สำหรับอาจารย์วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร พบว่าค่าเฉลี่ยความคิดเห็นของอาจารย์วิทยาลัยการฝึกหัดครู โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 2.97$) ต่ำกว่าทั้งสองกลุ่มที่กล่าวมาแล้ว ผลการวิเคราะห์ ทั้ง 3 กลุ่ม วัฒนธรรมวิชาการด้านการจัดการเรียนการสอนอยู่ใน ลำดับแรก เป็นผลมาจากการดำเนินการในระดับนโยบายด้านมาตรฐานอุดมศึกษาที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาหลักสูตร ให้เป็นไปตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ 3 เรื่อง ได้แก่ เรื่อง แนวทางการบริหารแบบที่มาตรฐานหลักสูตรอุดมศึกษา พ.ศ. 2548 เรื่องมาตรฐานการอุดมศึกษา พ.ศ. 2549 ที่กำหนดมาตรฐานไว้ 3 ด้าน ได้แก่ คุณภาพบัณฑิต การบริหารจัดการอุดมศึกษา การสร้างและพัฒนาสังคมฐานความรู้และสังคมแห่งการเรียนรู้ โดยมีตัวบ่งชี้ 12 ตัวบ่งชี้ และเรื่องกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2552) เป็นแนวทางในการพัฒนาหรือปรับปรุงหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน และการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้สามารถผลิตบัณฑิตที่มีคุณภาพและเป็นประโยชน์ต่อการรับรองมาตรฐานคุณวุฒิ ในการดำเนินการตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิ เป็นการประกาศนโยบายเชิงรุกเพื่อกระตุ้นให้มีการพัฒนาสถาบัน

อุดมศึกษา ทั้งระบบ ได้แก่ การพัฒนาอาจารย์ การจัดสรรงบประมาณ การจัดการเรียนการสอน การประเมินผลหลักสูตรและผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ด้วยเหตุนี้วัฒนธรรมวิชาการของสถาบัน อุดมศึกษา จึงมีการเปลี่ยนแปลงในทุกๆ ด้าน

การศึกษาวัฒนธรรมทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับนักศึกษามหาวิทยาลัยที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 14 แห่ง ในภาพรวมทุกด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.59$) โดยความคิดเห็นของนักศึกษามหาวิทยาลัยที่เคยสังกัดทบวงมหาวิทยาลัย 7 แห่ง ในภาพรวมทุกด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.63$) นักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏ 7 แห่ง ในภาพรวมทุกด้าน อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.56$) ส่วนนักศึกษามหาวิทยาลัยการฝึกหัดครู ในภาพรวมทุกด้าน อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.46$)

ผลการศึกษาวัฒนธรรมวิชาการของบุคลากรในสถาบัน อุดมศึกษา สอดคล้องกับผลการประเมินภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (2552) ซึ่งได้ทำการประเมินมาตรฐานอุดมศึกษา 7 มาตรฐาน ได้แก่ คุณภาพบัณฑิต งานวิจัยและงานสร้างสรรค์ บริการวิชาการแก่สังคม ทำนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม การพัฒนาสถาบันและบุคลากร หลักสูตรและการเรียนการสอน และระบบประกันคุณภาพ สำหรับวิทยาลัยการฝึกหัดครู มีผลการประเมินอยู่ในระดับดี 5 มาตรฐาน มาตรฐานด้านคุณภาพบัณฑิต อยู่ในระดับพอใช้ ส่วนมาตรฐานด้านการทำนุบำรุงศิลปและวัฒนธรรม อยู่ในระดับควรปรับปรุง

วัฒนธรรมองค์กรทางวิชาการของสถาบัน อุดมศึกษามีความใกล้เคียงกับวัฒนธรรมองค์กร

อัจฉริยะ ซึ่งเป็นองค์กรที่เน้นความรู้เป็นสิ่งสำคัญ บุคลากรในองค์กรมีความรู้ความสามารถมากกว่าปกติ เป็นองค์กรที่มีนักคิด นักวิเคราะห์ นักสืบค้น นักปฏิบัติ มีฐานความรู้ ภูมิปัญญา มีความเป็นเลิศทางวิชาการ โดยที่ผู้บริหารต้องเก่งคิด เก่งคน เก่งงาน ขณะที่บุคลากรต้องเป็นมืออาชีพ (วิจารณ์ พานิช, 2550) ผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับวัฒนธรรมเน้นการบริหารที่เป็นไปตามนโยบาย มีสายการบังคับบัญชาที่มีขั้นตอนตามแบบแผนที่มีการกำหนดไว้ การตัดสินใจขึ้นอยู่กับนโยบายของแต่ละมหาวิทยาลัยที่เน้นความมีเสถียรภาพภายในองค์กร ให้ความสำคัญกับความร่วมมือภายใต้ นโยบาย กฎ ระเบียบต่างๆ เพื่อให้องค์กรประสบความสำเร็จ เน้นการปฏิบัติตามคำสั่งของผู้บังคับบัญชา การดำเนินการดังกล่าวมีความสอดคล้องกับวัฒนธรรมตามพื้นฐานของการควบคุมในลักษณะของวัฒนธรรมแบบเครื่องจักร ที่มีการควบคุมอย่างเข้มงวด ค่านิยม และความเชื่อร่วมกัน จะเป็นการทำตามกัน การอนุรักษ์นิยม การปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ ดำเนินการตามกฎหมายระเบียบ (สมยศ นาวิการ, 2543)

จากผลการวิจัยทั้งในส่วนของคุณลักษณะ ปริมาณ และเชิงคุณภาพ ซึ่งให้เห็นวัฒนธรรมองค์กรในสถาบันอุดมศึกษา ในส่วนของคณะครุศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์ ตลอดจนผลการประเมินจากองค์กรภายนอกสะท้อนถึงกระบวนการทำงานอย่างมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การลงมือปฏิบัติงานที่มีการสื่อสาร บุคลากรมีความเข้าใจบทบาทของวัฒนธรรมองค์กรของตนเอง (Clifford Greetz, อ้างถึงใน Tierney, 1998) ข้อมูลที่ได้จากผลการศึกษา

ครั้งนี้มีความแตกต่างกันในบางส่วน ซึ่งสอดคล้องกับผลการประเมินการประกันคุณภาพภายนอกและการประกันภายใน สอดคล้องกับคลาก (Clark, 1983) ที่กล่าวว่าวัฒนธรรมของแต่ละสถาบันแตกต่างกันตามกำเนิดและการพัฒนาการของสถาบัน พันธกิจ อิทธิพลของท้องถิ่นและชุมชนที่สถาบันตั้งอยู่ การพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมการทำงานของอาจารย์ให้เป็นวัฒนธรรมเพื่อมุ่งคุณภาพการศึกษา (เยาวลักษณ์ มหาสิทธิวัฒน์ และ ปณณธร ชัชรรัตน์, 2550)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำงานวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ควรมีการส่งเสริมและพัฒนาด้านการวิจัยให้มากขึ้น
2. ควรจัดสรรงบประมาณมาสนับสนุนการดำเนินงานด้านต่าง ๆ
3. ควรจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับวัฒนธรรมวิชาการของบุคลากรคณะอื่น ๆ ในสถาบันอุดมศึกษา เพื่อพัฒนาวัฒนธรรมวิชาการบางด้านให้ดีขึ้น
2. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการหาแนวทางพัฒนาวัฒนธรรมองค์กรของบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- พิชิต ฤทธิ์จัญญ. (2549). **ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์**. พิมพ์ครั้งที่ 3 กรุงเทพฯ : เข้าออฟ เคอร์รี่ส์.
- เยาวลักษณ์ มหาสิทธิวัฒน์ และปณณธร ชัชวรัตน์. (2550). **กลยุทธ์การพัฒนาวัฒนธรรมคุณภาพการศึกษาของอาจารย์วิทยาลัยพยาบาลในสังกัดสถาบันพระบรมราชชนก**. วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ปีที่ 2 ฉบับที่ 2 กรกฎาคม – ธันวาคม 2550.
- วิจารณ์ พานิช. (2550). **วิถีแห่งองค์กรอัจฉริยะ จุลสารอุตสาหกรรมสัมพันธ์** 73. 2 – 3.
- วิทยาลัยการฝึกหัดครู มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร. (2553). **เอกสารการประกันคุณภาพ**. กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- สมยศ นาวิการ. (2543). **การบริหารและพฤติกรรมองค์กร**. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์กรุงเทพมหานคร.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2552). **“บัณฑิตมีคุณภาพพัฒนาชาติยั่งยืน : 2552 ปี แห่งคุณภาพการอุดมศึกษา ความเป็นมาและขั้นตอนการดำเนินการโครงการกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษา”** เอกสารประกอบการประชุมหารือคณะกรรมการการอุดมศึกษา และคณะกรรมการด้านมาตรฐานการอุดมศึกษา เรื่องกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ วันเสาร์ที่ 18 เมษายน 2552 เวลา 09.00 – 16.00 น. ณ โรงแรมสยามซิตี้ กรุงเทพมหานคร.
- สำนักงานนโยบายและแผนอุดมศึกษา, กลุ่มวางแผนและพัฒนากำลังคน. (2552). **เอกสารประกอบการประชุมคณะกรรมการโครงการผลิตครูพันธุ์ใหม่**. กรุงเทพมหานคร.
- สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2552). **คู่มือการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ระดับอุดมศึกษา พ.ศ. 2552**. กรุงเทพฯ : ห้างหุ้นส่วนจำกัดภาพพิมพ์.
- Clark, Burton. (1983). **The High Education System : Academic Organization in Cross – national Perspective**. California : University of California press.
- Tierney G. (1988). **Organizational Culture in Higher Educational : Defining the Essentials**. The Journal of Higher Education. Vol.59, N, (Jan – Feb., 1988). pp 2–21.